

A Társaság a Szabadságjogokért álláspontja a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló törvényjavaslatról

A TASZ álláspontja szerint a törvényjavaslat több ponton is súlyosan sérti a véleménynyilvánítás szabadságát és sajtószabadságot.

A törvényjavaslat egyéni képviselői indítványként került benyújtásra. A Cser-Palkovics András, Menczer Erzsébet és Rogán Antal által benyújtott javaslattal a kormány ismételten megkerüli a jogalkotási törvényben és az elektronikus információszabadságról szóló törvényben foglalt kötelezettségeket, amely az átlátható jogalkotásra, a hatástanulmány készítésének kötelezettségére és a társadalmi egyeztetésre vonatkoznak.

Az alábbiakban kizárólag a tartalomszabályozási kérdésekkel és a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság hatáskörének részterületeivel, valamint a szankciók kérdéseivel foglalkozunk. Egy 175 oldalas jogszabályjavaslatot ugyanis lehetetlenség egy hét alatt alaposan áttanulmányozni és annak minden rendelkezéséről szakmailag megalapozott álláspontot kialakítani.

A TASZ felhívja a törvényjavaslat benyújtóinak figyelmét, hogy a javaslat több ponton alkotmányellenes, sérti a véleménynyilvánítás- és sajtószabadságot. A javaslat a médiapiac működését és a szabályozási beavatkozási indokokat figyelmen kívül hagyja. A korábbi álláspontunkban megfogalmazott kritikát tudjuk csak ismételni: az, hogy minden médiatartalomra azonos szabályok vonatkoznak, szembe megy az irányadó uniós törekvésekkel. Miközben Európa a rádiós, a nyomtatott és az online sajtóra vonatkozó szabályok lebontására törekszik, a benyújtott törvényjavaslat olyan követelményeket (mint regisztráció) és olyan szankciókat határoz meg, amelyet sem a média jellege, sem annak hatása, sem a korlátos erőforrások nem indokolnak. Nincs olyan legitim szabályozási indok vagy cél, amely egy ilyen jogszabály megalkotására alapot szolgáltatathatna.

A TASZ álláspontja szerint az iparági szereplőkkel és újságírókkal, szakmai szervezetekkel egyeztetett, koncepcionálisan új, az európai uniós irányelveknek és a mai médiapiaci helyzetnek megfelelő szabályozást kell alkotni, amelyben a sajtó szabadsága a főszabály. A törvényjavaslat a nyomtatott és az internetes sajtó működését korlátozza: olyan tartalmi és eljárási kritériumokat vezetne be, amely jelentős visszalépés az eddig sajtószabadság szinthez képest.

Részletes megjegyzések

A gyermekek és kiskorúak védelme: korhatár jelzés

9. § (8)

A minősítésnél irányadó részletes szempontokat, az egyes műsorszámok közzététele előtt és közben alkalmazandó jelzések részleteit, illetve a minősítés közzétételének módját a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsa (a továbbiakban : Médiatanács) — szükség esetén nyilvános meghallgatást követően — iránymutatásban határozza meg.

Tekintettel arra, hogy a jogszabály legtöbb fejezete 2011. január 1-én hatályba lép, ezért a Médiatanács által kidolgozandó iránymutatásra vonatkozó szabályok egy napon lépnek majd hatályba a korhatárkarikák jelzését elmulasztó, illetve az iránymutatásnak meg nem felelő jelzések szankcionálásával. Természetesen a médiaszolgáltatók nem tudnak megfelelni január 1-től, egy, általuk még nem ismert kritériumrendszernek.

Javasoljuk, hogy azokon a területeken, ahol a Médiatanács iránymutatásokat határoz meg, ott a vonatkozó szankciók hatálybalépésére akkor kerüljön sor, amikor a szolgáltatók kellő időt kaptak a felkészülésre.

Országgyűlési közvetítés korlátozása **13. §**

13. § (1) Az Országgyűlés ülései egészének, a kinevezésekkel és jelölésekkel kapcsolatos nyilvános országgyűlési bizottsági meghallgatásoknak, valamint szükség szerint az országgyűlési bizottságok üléseinek közvetítése céljából zártláncú audiovizuális rendszer működik.

(5) Az országgyűlési tevékenység közvetítésének pártatlanságát biztosító közvetítési rendet az Országgyűlés Házszabályának mellékleteként kell meghatározni.

A parlamenti plenáris- és bizottsági ülések a plurális demokrácia egyik legfontosabb közéleti eseményei, hiszen az Országgyűlés az állampolgárokat érintő közéleti kérdések tárgyalásának kiemelt színhelye. Az ott zajló vita és munkafolyamat nyomon követése az állampolgárok alapvető joga: az így nyert információk ismeretében tudnak felelősen élni politikai szabadságjogaikkal. Az így szerorzhető ismeretek alapvető jelentőséggel bírnak a véleménynyilvánítás joga és a választójog gyakorlásának szempontjából.

A 181. § szerint a Médiatanács hatósági felügyeletet gyakorol az országgyűlési közvetítéssel kapcsolatos szabályok tekintetében. Ez a felügyeleti jogkör teljes mértékben indokolatlan.

Javasoljuk, hogy az 5/2004. számú elnöki rendelkezés hatályon kívül helyezése mellett a törvényjavaslat, szakítva az eddigi médiaszabályozással, biztosítsa annak lehetőségét, hogy a sajtó az országgyűlés plenáris és bizottsági ülésein jelen lehessen és ott kép- és hangfelvételt készíthessen. A 181. § bc) pontját pedig javasoljuk, hogy töröljék a törvényjavaslatból.

Rendkívüli helyzetek kezelése a médiaszolgáltatásban **15. §**

Rendkívüli állapot, szükségállapot, veszélyhelyzet, külső fegyveres csoportoknak Magyarország területére történő váratlan betörése, továbbá az ország területének a Magyar Honvédség légvédelmi és repülő erőivel való oltalmazása esetén az Országgyűlés, a Honvédelmi Tanács, a köztársasági elnök és a Kormány, valamint törvényben meghatározott személyek és szervek — a helyzetnek megfelelő szükséges mértékben — kötelezhetik a médiaszolgáltatót a fennálló állapottal, helyzettel kapcsolatos közérdekű közleményeknek az általuk meghatározott formában és időben történő ingyenes közzétételére, illetőleg egyes közlemények, műsorszámok közzétételét megtilthatják. A közzétételkor a megrendelőt egyértelműen meg kell nevezni.

Indokolatlannak és a sajtószabadságot súlyosan korlátozónak tartjuk a javaslatot. Felhívjuk a figyelmet, hogy jelenleg három megyében veszélyhelyzet van a vörösiszap katasztrófa miatt, ami azt jelenti, hogy eszerint műsorszámok közzététele megtilthatóvá válik 2011. január 1. után, amennyiben a kormány egyszerű rendelettel a veszélyhelyzetet továbbra is elrendeli.

Önmagában a rendkívüli állapot, szükségállapot, veszélyhelyzet, külső fegyveres csoportoknak Magyarország területére történő váratlan betörése nem eredményezheti az alapjogkorlátozás jogállami korlátaink teljes megszűnését. Ha garanciák nélkül azt akár a NMHH, akár annak Tanácsa elrendelheti, akkor ez a feltétel nem teljesül. A garanciális elemeket a jogalkotónak kell beillesztenie a jogszabályba, azonban nem a médiaszabályok között, hanem a honvédelmi törvényben kell meghatározni az alapjog korlátozásának módját és lehetőségét. A 101. § (3) bekezdése a nemzeti hírügynökségre vonatkozó feladatokat határozza meg. Ez ugyancsak indokolatlan.

Javasoljuk a 15. § és a 101. § (3) törlését a törvényjavaslatból.

Műsorkvóták
20 – 22. §

A TASZ álláspontja szerint a műsorkvótákra vonatkozó előírások teljesíthetetlenek és a nem közszolgálati médiaszolgáltatók esetében indokolatlanok, különösen igaz ez a lekérhető szolgáltatásokat nyújtó médiaszolgáltatókra.

Kereskedelmi közlemény
24. §

*24. § (1) A médiaszolgáltatásban közzétett kereskedelmi közlemény
b) nem tartalmazhat és nem támogathat a nemen, faji vagy etnikai származáson, nemzetiségen, valláson vagy világnézeti meggyőződésen, fizikai vagy szellemi fogyatkozáson, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetést,*

Felhívjuk a figyelmet, hogy az emberi faj egy, ezért a faji megkülönböztetésnek önmagában rasszista konnotációja van. Csak és kizárólag azok használják – ide nem értve a több évtizeddel ezelőtti nemzetközi egyezményeket -, akik azt gondolják, hogy az emberi nem nem egy faj.

A fizikai vagy szellemi fogyatkozás kifejezés sértő, nem felel meg a jogszabályi koherenciának sem. A szellemi fogyatékkal élők esetén az értelmi fogyatékkal kifejezés a megfelelő, de ha kizárólag fizikai vagy értelmi fogyatékról szól a törvény, akkor például a pszichoszociális fogyatékkal élőket kihagyja a hátrányos megkülönböztetés tilalmából.

Javasoljuk, hogy a faj szó kerüljön ki a törvényből, helyette nemzeti kerüljön bele. A fizikai és szellemi fogyatkozás helyett fogyatékoság kifejezés kerüljön a törvénybe, amely összhangban lenne a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvénnyel.

24. § (1) h) nem sértheti nemzeti jelkép méltóságát, vagy vallási meggyőződést.

A nemzeti jelképnek nincs méltósága.

**Jogosultság a médiaszolgáltatásra és a sajtótermékek kiadására
Általános rendelkezések
41. §**

41. § (2) Az e törvény hatálya alá tartozó, a Magyar Köztársaság területén letelepedett médiaszolgáltató által nyújtott lekérhető médiaszolgáltatást, kiegészítő médiaszolgáltatást és a Magyar Köztársaság területén letelepedett kiadó által kiadott sajtóterméket be kell jelenteni a Hivatalhoz.

(3) A nyilvántartásba vételt kezdeményező bejelentő — e törvény keretei között — bármely természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet lehet .

(4) A Hivatal külön nyilvántartást vezet

a) a lineáris audiovizuális médiaszolgáltatásokról,

b) a lineáris rádiós médiaszolgáltatásokról,

c) a médiaszolgáltatási jogosultságot pályázat útján elnyert audiovizuális médiaszolgáltatásokról,

d) a médiaszolgáltatási jogosultságot pályázat útján elnyert rádiós médiaszolgáltatásokról,

e) a lekérhető audiovizuális médiaszolgáltatásokról,

f) a lekérhető rádiós médiaszolgáltatásokról,

g) a kiegészítő médiaszolgáltatásokról,

h) a nyomtatott sajtótermékekről,

i) az internetes sajtótermékekről és hírportálokról.

(5) Ha a médiaszolgáltató lineáris és lekérhető szolgáltatást is nyújt, illetve ha a sajtóterméket kiadó nyomtatott és internetes sajtóterméket is megjelentet, köteles médiaszolgáltatásait, illetve sajtótermékeit valamennyi érintett nyilvántartásba külön-külön bejelenteni.

Teljes mértékben indokolatlan, hogy a hatóságnál be kell jelenteni valamennyi lekérhető szolgáltatást és sajtóterméket, ide értve a nyomtatott és az online sajtót is. Sőt, tekintettel arra, hogy az Smtv. szabályai szerint sajtótermék definíciójába beletartoznak a gazdasági célú blogok is. A regisztrációval megszűnik az anonim blogolás lehetősége is.

Javasoljuk, hogy a sajtótermékeket ne kelljen bejelenteni a Hatósághoz, a bejelentés legfeljebb önkéntes lehet.

**Lineáris médiaszolgáltatási jogosultság bejelentés alapján
42. §**

42. § (4) A lineáris médiaszolgáltatás nyilvántartásba vételéről a Hivatal negyvenöt napon belül hatósági határozatot hoz. Ha a bejelentést követően a nyilvántartásba vételről a Hivatal negyvenöt napon belül nem döntött, a bejelentést nyilvántartásba vettnek kell tekinteni azzal, hogy a médiaszolgáltatási díj mértékét ezt követően tizenöt napon belül a jogosulttal határozatban közölni kell.

A teljes jogbizonytalanságot teremt a 42. § (4) azzal, hogy a nyilvántartásba vételt követő 15 napon belül kell közölje a Hivatal a médiaszolgáltatás díj mértékét, ahelyett, hogy a díj ismeretében dönthetne a lineáris szolgáltató a nyilvántartásba vétel kezdeményezéséről.

Javasoljuk, hogy a médiaszolgáltatási díj tervezhető és átlátható legyen a médiaszolgáltatók számára.

A nyilvántartásba vétel feltétele a lekérhető szolgáltatások és a sajtótermékek esetén az igazgatási szolgáltatási díj megfizetése, amelyet a törvény 149. § alapján külön jogszabály határoz meg. Indokolatlan és a sajtószabadságot súlyosan veszélyezteti, ha internetes vagy nyomtatott sajtó indításáért fizetni kell.

Javasoljuk, hogy a nyilvántartásba vételért díjat ne kelljen fizetni.

A Nemzeti hírügynökség különleges feladatai **101. §**

101. § (4) A nemzeti hírügynökség a többi közszolgálati médiaszolgáltató számára kizárólagos joggal hírműsorokat gyárt, továbbá működteti a közszolgálati médiaszolgáltatók egységes hírportálját, a közszolgálati médiaszolgáltatók más internetes sajtótermékeit, továbbá az internetről elérhető, lekérhető médiaszolgáltatásait.

Indokolatlan, hogy a közszolgálati médiaszolgáltatók számára a Nemzeti hírügynökség kizárólagos joggal hírműsorokat gyártson. Ez a különböző közszolgálati médiatípusok közötti különbségeket, a szerkesztői szabadságot, valamint a piaci versenyt veszélyezteti.

Javasoljuk a 101. § (4) törlését a törvényjavaslatból.

Médiatanács hatásköre **132. §**

A Médiatanács ellenőrzi és biztosítja a sajtószabadság érvényesülését a törvényjavaslat és az Smtv. keretei között.

Ez azt jelenti, hogy az Smtv. bármely részletszabályának megsértése esetén a Médiatanács jogosult eljárni, így többek közt a közérkölcms megsértése, a személyhez fűződő jogok sérelme esetén, akár konkrét panaszos nélkül, egyház vagy vallási csoport burkolt megsértése esetén eljárhat, az újságíró forrása kiadására kötelezheti, stb.

Javasoljuk, hogy a Médiatanács hatáskörét jelentősen szűkítse a jogalkotó. Kizárólag a korlátos erőforrást használó audiovizuális médiaszolgáltatásokra vonatkozzon a hatáskör, az Smtv.-ben meghatározott szabályoknak csak egy része esetén járhat el, így nem indokolt, hogy személyhez fűződő jogok absztrakt sérelme esetén eljárhat, ahogyan az sem, hogy forrás kiadására kötelezhesse az újságíró vagy az egyéb üzleti titkokat ismerhessen meg. Nem indokolt az sem, hogy a Médiatanács elnöke az adatok minősítésére legyen jogosult.

A jogsértés esetén alkalmazható jogkövetkezmények **184. § - 188. §**

186. § (1) Ismételt jogsértés esetén a Médiateanács és a Hivatal kétmillió forintig terjedő bírsággal sújthatja a jogsértő szervezet vezető tisztségviselőjét a jogsértés súlyához, jellegéhez, illetve az egyedi ügy sajátosságaihoz mérten.

Indokolatlan, hogy a jogsértő szervezet vezető tisztségviselőjét külön bírsággal sújthassa a Médiateanács és a Hivatal, ha bármilyen, meg nem határozott jogsértést követ el.

Javasoljuk a 186. § (1) törlését.

186. § (3) A Médiateanács és a Hivatal — a (7) bekezdés figyelembe vételével — a következő jogkövetkezmények alkalmazására jogosult:

a) a jogsértőt meghatározott időre kizárhatja a Műsorszolgáltatás Támogató és Vagyonkezelő Alap pályázatainak való részvétel lehetőségéből,

b) bírságot szabhat ki a jogsértővel szemben az alábbi összeghatárok szerint:

ba) JBE médiaszolgáltató és a médiapiaci koncentráció korlátozására vonatkozó szabály által érintett médiaszolgáltató jogsértése esetén a bírság összege kétszázmillió forintig ,

bb) a ba) pont alá nem tartozó médiaszolgáltató jogsértése esetén a bírság összege ötvenmillió forintig,

bc) országosan terjesztett napilap esetében a bírság összege huszonötmillió forintig,

bd) országosan terjesztett hetilap, folyóirat esetében a bírság összege tízmillió forintig,

be) más napilap, illetve hetilap, folyóirat esetében a bírság összege ötmillió forintig,

bf) internetes sajtótermék esetében a bírság összege huszonötmillió forintig ,

bg) műsorterjesztő esetében a bírság összege ötmillió forintig ,

bh) közvetítő szolgáltató esetében a bírság összege hárommillió forintig, terjedhet,

c) a jogsértőt kötelezheti közleménynek vagy a határozatnak a jogsértő internetes honlapjának nyitóoldalán, sajtótermékben vagy megjelölt műsorszámában történő közzétételére a határozatban meghatározott módon és ideig,

d) meghatározott időtartamra felfüggeszheti a médiaszolgáltatási jogosultság gyakorlását:

da) a felfüggesztés időtartama tizenöt perctől huszonnégy óráig ,

db) a felfüggesztés időtartama súlyos jogsértés esetén egy órától negyvennyolc óráig,

de) a felfüggesztés időtartama ismételt és súlyos jogsértés esetén három órától egy hétig terjedhet,

e) törölheti azon médiaszolgáltatást a 41. § (4) bekezdés szerinti nyilvántartásból, amelyben a jogsértést elkövették, illetve azonnali hatállyal felmondhatja a médiaszolgáltatási jogosultság tárgyában megkötött hatósági szerződést, miután a jogsértő ismételt súlyos jogsértést követett el. A nyilvántartásból törölt médiaszolgáltatás a törlést követően nem tehető a nyilvánosság számára elérhetővé.

(4) Az (1)-(3) bekezdés alkalmazásában ismételtségnek tekintendő, ha a jogsértő a jogerős hatósági határozatban megállapított jogsértő magatartást ugyanazon jogalapon és jogszabályhely tekintetében, ugyanazon tárgykörben valósítja meg.

(5) A (3) bekezdésben meghatározott jogkövetkezmények együttesen is megállapíthatók.

(6) A lineáris médiaszolgáltatás médiaszolgáltatójával szemben a (3) bekezdés a)-e) pontban, a lekérhető vagy kiegészít ő médiaszolgáltatás nyújtójával szemben a (3) bekezdés a)-d) pontban, a sajtótermék kiadójával szemben pedig a (3) bekezdés b)-c) pontban szereplő jogkövetkezmények alkalmazhatók.

Indokolatlan és a sajtószabadságot súlyosan veszélyezteti a törvénytervezetben meghatározott szankciórendszer. Sem a bírság összegei nincsenek összhangban a piaci viszonyokkal, sem az

egyéb lehetséges jogkövetkezmények nem megfelelőek. **Jogállamban sajtótermékek és internetes oldalak felfüggesztése, hatósági szerződések egyoldalú megszüntetése nyilvántartásból való törléssel elképzelhetetlen.**

Javasoljuk, hogy a Médiatanács a nyomtatott és internetes sajtótermékekre semmiféle szankciót ne szabhasson ki. Sem pénzbírságot, sem közlemény közzétételét, sem felfüggesztést. Javasoljuk, hogy a lineáris szolgáltatások esetén a bírság maximális összegét mérsékeljék. Javasoljuk, hogy a nyilvántartásból való törlést kizárólag bíróság rendelhesse el. Javasoljuk, hogy a lineáris szolgáltatók felfüggesztése ne legyen szankció, ezzel ugyanis nem csak a szolgáltatót, hanem a nézőket is büntetné a bíróság.

A műsorterjesztő és a közvetítő szolgáltató felelőssége a médiaszolgáltatás és a sajtótermék továbbításáért
187. § - 188. §

*187. § (1) A műsorterjesztő és a közvetítő szolgáltató a (2)-(4) bekezdés és a 188. §-ban foglaltak alapján felel a médiaszolgáltatás és a sajtótermék továbbítása esetén.
(2) A műsorterjesztő a 188. § szerint a médiaszolgáltatás továbbításának felfüggesztésére, illetve megszüntetésére kötelezhető.*

Indokolatlan a műsorterjesztő és a közvetítőszolgáltató felelősségét megállapítani. Ez a szabályozás ellentétes az Unió irányelveivel. Nem véletlen, hogy a törvényjavaslat 186. § (4) is kimondja, hogy „Az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban, valamint az 1998. évi XLIX. törvénnyel kihirdetett, a határokat átlépő televíziózásról szóló, Strasbourgban, 1989. május 5-én kelt európai egyezményben, és kiegészít ő Jegyzőkönyvében részes valamely állam joghatósága alá tartozó műsorszolgáltató műsorának tartalmáért a műsorterjesztő nem felelős.” Az, hogy a törvény előterjesztői szerint a 188. § alapján — figyelembe véve a 176-181. §-ban foglalt előírásokat — azonban a médiaszolgáltatás terjesztésének felfüggesztésére kötelezhető a műsorszolgáltató és a közvetítő szolgáltató, ellentétes az uniós joggal.

Javasoljuk a 186. § (1) és a 188. § (6) törlését.

186. § (3) A közvetítő szolgáltató a 188. § szerint a médiaszolgáltatás és az internetes sajtótermék közvetítésének felfüggesztésére kötelezhető.

Tekintettel arra, hogy az internetes tartalomszabályozásra, a jelenleg is hatályban lévő, polgári- és büntetőszabályok mellett az elektronikus kereskedelmről szóló 2001. évi CVIII. törvény megfelelő keretek szab, ezért teljes mértékben indokolatlan a törvényjavaslat hatályának kiterjesztése az internetre. Az internetes sajtótermék felfüggesztésének lehetősége súlyosan korlátozza a véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányos alapját.

Javasoljuk a 186. § (3) törlését.

A médiaszolgáltatásoknak a Médiatanács általi felfüggesztésének lehetősége
188. §

Indokolatlan a Médiatanácsot olyan hatáskörrel felruházni, ami alapján, akár lineáris, lekérhető, vagy sajtótermékeket felfüggeszthet.

Javasoljuk a 188. § törlését.

**Halasztó hatály, határozat felfüggesztése
163. § (3)**

163. § (3) A keresetlevél benyújtásának a határozat végrehajtására nincs halasztó hatálya és a keresettel támadott hatósági határozat végrehajtásának felfüggesztése – a 186. § (3) bekezdés a) és c)-e) pontjában meghatározott jogkövetkezményeket tartalmazó határozatok kivételével – a bíróságtól nem kérhető, a bíróság által nem függeszthető fel. A határozat a keresetlevél benyújtásától függetlenül azonnal végrehajtható.

Nagyon súlyosan veszélyezteti a sajtó szabadságát, hogy az NMHH határozataival szemben benyújtott keresetlevél benyújtásának nincs halasztó hatály a törvény szerint. Ugyanennyire problémás, hogy a 186. § (3) a) és c) és e) kivételével nem kérhető a bíróságtól felfüggesztés, így az indokolatlanul magas pénzbírságokat minden esetben – az anyagi jogerő beállta előtt – be kell fizetnie a megbírságolt újságnak, rádiónak stb. Ez súlyosan veszélyezteti a sajtótermékek jelentős körének fennmaradását.

Javasoljuk, hogy a 163. § (3) szakaszban a halasztó hatály és a keresetlevél beadása a határozat automatikus felfüggesztését jelentse.

**Készítette: dr. Simon Éva
Társaság a Szabadságjogokért
Politikai szabadságjogok programvezető**